

**รายงานผลการประชุมระหว่างประเทศเรื่องการบังคับคดีแพ่ง
ในบริบทของการผนวกรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เป็นพลวัตร
ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพมหานคร**

๑. ความนำ

กระทรวงยุติธรรมและกรมบังคับคดีได้ร่วมจัดการประชุมระหว่างประเทศเรื่องการบังคับคดีแพ่งในบริบทของการผนวกรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เป็นพลวัตร(International Conference on Enforcement of Civil Judgment in the Context of Dynamic Regional Economic Integration) เมื่อวันที่ ๒๖ - ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือว่าเป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่งตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงยุติธรรมในการเตรียมความพร้อมรองรับประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม การประชุมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ และระบบการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง

(๒) เพื่อหารือถึงแนวปฏิบัติที่ดีด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่เจรจาของอาเซียนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ ธนาคารโลก และสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ

(๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายด้านการบังคับคดีแพ่งและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันต่อไป

ในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า ๓๕๐ คน ประกอบด้วยผู้แทนจากสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ผู้พิพากษา ผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ผู้บริหารด้านกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน บริษัทที่ปรึกษากฎหมาย สื่อมวลชน และผู้บริหารของกรมบังคับคดีทั่วประเทศ

๒. คำกล่าวเปิดการประชุม โดยพลเอกไพฑูริย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมและเปิดการประชุมโดยกล่าวถึงเรื่องที่รัฐบาลได้มุ่งเน้นแก้ไข้ปัญหา ส่วนหนึ่งที่ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิรูป คือกระบวนการยุติธรรม เรื่องกฎหมายที่เป็นธรรม อำนวยประโยชน์ให้กับการทำธุรกิจ ลดความเหลื่อมล้ำแก่ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งปัจจุบันได้ทำการแก้ไขกฎหมายไปหลายฉบับ โดยอาศัยประเทศในอาเซียนเป็นต้นแบบของการศึกษา โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ SME หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากธุรกิจ SME ทำรายได้ถึงร้อยละ ๓๗.๔ ของจีดีพี แต่ในปัจจุบันทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายล้มละลายยังไม่เอื้อต่อธุรกิจ SME แต่กลับเอื้อต่อธุรกิจขนาดใหญ่ จึงต้องแก้ไขให้ SME สามารถฟื้นฟูกิจการได้ นอกจากนี้ กฎหมายต้องสนับสนุนการดำเนินธุรกิจและเรื่องเงินลงทุน เพราะส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมีปัญหาจากเงินกู้ยืมในระบบ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายนั้นอาจยังมีได้ดำเนินการทั้งระบบ เนื่องจากต้องพิจารณาไปตามบริบทของประเทศไทย

ประการต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาการแยกการบริหารกฎหมายออกจากศาลยุติธรรมโดยไม่กระทบต่อกระบวนการยุติธรรมการตัดสินคดี เช่น การบังคับคดีซึ่งประสบปัญหาว่าปัจจุบันยังไม่สามารถบังคับคดีนอกเขตศาลได้ เพื่อให้การบริหารเป็นไปโดยสะดวกขึ้น ไม่ต้องยึดติดตามเขตอำนาจ รวมไปถึงการจัดการขายทอดตลาดทั่วประเทศด้วย

นอกจากนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งให้กรมบังคับคดีดำเนินการผลักดันสินทรัพย์ที่ค้างอยู่ในระบบการบังคับคดีจำนวนกว่าสองแสนล้านบาทให้กลับเข้ามาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ โดยนำ

ระบบสารสนเทศมาใช้แก้ปัญหาให้ได้ภายในเดือนเมษายน ๒๕๕๙ หากจัดอุปสรรคดังกล่าวได้จะเพิ่มความมั่นใจในการลงทุนของต่างชาติว่าเมื่อศาลตัดสินแล้วจะได้รับชำระหนี้จากการบังคับคดี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมยังได้เน้นย้ำความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้รองรับการอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากการอนุญาโตตุลาการเป็นประเด็นสำคัญด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ

๓. การบรรยายพิเศษ หัวข้อ การบังคับคดีกับหลักนิติธรรม: การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพและบทบาทของเจ้าพนักงานบังคับคดีภายใต้โลกาภิวัตน์และการผนวกรวมตัวทางเศรษฐกิจ (Civil Enforcement and the Rule of Law : Effective and the Role of Judicial Officer under the Globalization and Economic Integration) โดย Dr. Heike Gramckow, Lead Counsel, Governance Inclusive Institution/Justice Reform of the World Bank in Washington, DC

การบังคับคดีของศาลเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความสำคัญ แต่ไม่ค่อยมีผู้ให้ความสนใจเท่าที่ควร บทบาทของการบังคับคดีจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับภูมิภาคอาเซียนอันเนื่องจากการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในอาเซียน แม้จะมีการชะลอตัวลงเมื่อสองสามปีที่ผ่านมา แต่ยังคงมีความแข็งแกร่งพอสมควร โดยหนึ่งในสามของการเติบโตเศรษฐกิจโลกเป็นของอาเซียน และอาเซียนยังมีโอกาสในการพัฒนาธุรกิจการค้าและการบริการให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับโอกาสจากประชาคมอาเซียนซึ่งหมายถึงประชากรหกร้อยล้านคน จีดีพีมูลค่ายี่สิบสามล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ จะเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

เมื่อโอกาสทางการค้ากำลังขยายตัวและมีบทบาททางด้านการตัดสินใจในภาคธุรกิจ องค์กรทั้งหลายทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่จะต้องมีการประเมินความเสี่ยง หากมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย การมีส่วนร่วมของธุรกิจดังกล่าวจะลดน้อยลง ภาคพาณิชย์และการค้าจะขยายตัวได้น้อยลงหากไม่มีความไว้วางใจในการบังคับคดี การลงทุนกับคู่ค้าใหม่ๆ ก็จะต้องมีการประเมินว่า ต้นทุนทางด้านการดำเนินคดีมีต้นทุนสูงหรือไม่ หากต้นทุนสูงจะมีการจำกัดทั้งการลงทุนจากในประเทศ และระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่าโอกาสจะดีและภาคธุรกิจจะยอมรับความเสี่ยง แต่ต้นทุนความเสี่ยงนั้นจะโอนไปสู่ผู้บริโภคและทำให้ผลิตภัณฑ์ราคาสูงขึ้น ดังนั้นธุรกิจต่างๆ จะลังเลที่จะขยายธุรกิจหรือชะลอการตัดสินใจทำธุรกิจที่ซับซ้อนมากขึ้นหากมีปัญหาในการบังคับข้อตกลง เมื่อธุรกิจต้องการขยายกิจการในส่วนต่างๆ ของประเทศหรือต่างประเทศจะต้องให้บริษัทกฎหมาย สถานทูต สมาชิการค้า ทำการวิจัย หรือวิจัยด้วยตนเองจากสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศ คือ รายงานเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของแต่ละประเทศในโลกซึ่งจัดทำโดยธนาคารโลก และเป็นเรื่องที่มีได้รับความสนใจน้อย

สำหรับข้อขัดข้องที่ถือว่าเป็นต้นทุนการประกอบธุรกิจ หรือต้นทุนค่าใช้จ่ายทางกฎหมายนั้น ได้แก่สภาพทางภูมิศาสตร์ของอาเซียนเอง เนื่องจากอาเซียนประกอบด้วยหลายประเทศ และหลายประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ ซึ่งทำให้ยากต่อการเดินทางไปมาระหว่างกัน ทำให้ต้นทุนในการบังคับคดีเพิ่มสูงขึ้น และระบบกฎหมายที่แตกต่างกันภายในประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นอาเซียนจะมีความหลากหลายทั้งระบบกฎหมายตลอดจนด้านภาษา นอกจากนั้น ปัจจัยเรื่องระดับการพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจที่ต่างกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกันไปด้วย ดังที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กล่าวไว้

สำหรับสถานการณ์การบังคับคดีในภูมิภาคนั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการบังคับคดีควรจะได้รับ การสนับสนุน แต่ไม่ได้ทำงานแยกจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรจะต้องมีระบบกฎหมาย และระบบศาลที่มีประสิทธิภาพ หากกระบวนการศาลซับซ้อนย่อมส่งผลต่อการพิจารณาคดี หากมีการพิจารณาคดีนาน ก็จะส่งผลต่อการบังคับคดีในภายหลัง ดังนั้นการปรับปรุงในส่วนอื่นๆ นอกเหนือไปจากการบังคับคดีเพียงอย่างเดียวจะช่วยเอื้อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปได้อย่างราบรื่น เศรษฐกิจท้องถิ่นก็มีส่วนสำคัญ ธุรกิจขนาดเล็ก

ที่มีเงินทุนน้อยก็จะดำเนินกิจการยากยิ่งขึ้นหากการบังคับคดีล่าช้า ชุมชนธุรกิจก็สามารถเป็นแนวร่วมได้เพื่อบรรลุความสำเร็จร่วมกัน หากดูตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ ชุมชนธุรกิจของประเทศนั้นจะมีบทบาทเพื่อให้ระบบของการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาครบถ้วน ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารต้องร่วมมือเพื่อจัดการกับคดีความต่างๆ ที่ยังค้างอยู่ในระบบ ซึ่งต้องมีความเข้าใจว่าผลกระทบนั้นส่งผลมากเพียงใด ทั้งนี้ ปัญหาการพัฒนาอาจเกิดจากคดีของหน่วยงานรัฐเองโดยในบางประเทศ องค์กรธุรกิจของรัฐเองทำให้เกิดความล่าช้าในการบังคับตามสัญญา และยังมีการศึกษาในเรื่องบังคับคดีอยู่น้อย ส่วนใหญ่จะเน้นทางการบังคับใช้กฎหมายอาญามากกว่า

เมื่อพิจารณาการเริ่มคดีจนถึงบังคับคดีของเอเชียตะวันออกเปรียบเทียบกับการจัดอันดับกับภูมิภาคอื่น ๆ มีค่าใช้จ่ายร้อยละ ๔๘.๖ ของจำนวนที่เรียกร้อง ถือเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนก็มีทั้งประเทศที่ได้คะแนนสูงมาก (สิงคโปร์) และต่ำมาก ดังนั้น คะแนนต่างๆ ขึ้นอยู่กับการพัฒนาการของแต่ละประเทศว่ามีทรัพยากร แรงจูงใจในการค้า และการทำธุรกิจมากเพียงใด เช่น สิงคโปร์ ได้รับการจัดอันดับที่ดีมาก ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ยื่นคำร้องจนถึงการบังคับคดีประมาณ ๑๕๐ วัน ในขณะที่บางประเทศ ใช้เวลา ๔๐๐ - ๕๐๐ วัน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาปัจจัยที่ทำให้แตกต่างกัน โดยมากธุรกิจและเมืองใหญ่ๆ จะมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเนื่องจากมีคนอาศัยอยู่จำนวนมาก จึงมีแรงจูงใจของผู้ประกอบการจำนวนมากกว่า เมื่อเทียบกับที่อื่นที่จะมีแรงจูงใจน้อยกว่า จะมีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาข้อมูลเรื่องการดำเนินการ (Performance) ทั่วประเทศ ก็จะมีผลแตกต่างกันอีกทั้งต้องพิจารณาเรื่องปัจจัยทางวัฒนธรรม แต่ที่ผ่านมาข้อมูลไม่เพียงพอที่จะทำการประเมินอย่างละเอียด

ประเทศส่วนใหญ่ควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่างๆ ได้แก่ ควรปรับปรุงกฎหมาย เช่น กฎหมายล้มละลาย ให้มีความทันสมัย พัฒนาระบบศาลให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ จัดหาและจัดสรรทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอ จัดให้มีระบบการสนับสนุนต่างๆ จากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน การจดทะเบียนบริษัท สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล มาตรฐานการประเมินราคาทรัพย์สิน บริษัทผู้จัดการประมูล เป็นต้น และจัดให้มีข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากปัญหาส่วนหนึ่งของการบังคับคดีมาจากความยากลำบากในการค้นหาทรัพย์สิน ระยะเวลาการดูแล และกระบวนการยึดทรัพย์ เช่น ในประเทศรัสเซีย เป็นต้น

ประมวลข้อกำหนดเรื่องการบังคับคดีระดับโลก (Global Code of Enforcement) ที่พัฒนาโดยสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ (Union Internationale des Huissiers de Justice - UIHJ) เป็นตัวอย่างวิธีการที่ดีในการประเมินโครงสร้างระบบยุติธรรมของศาลว่าจะสามารถปรับปรุงได้อย่างไร โดยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การจัดโครงสร้างและการดำเนินการต่างๆ ประเทศในทวีปยุโรปสามารถดำเนินการในเรื่องนี้เป็นผลได้เพราะเป็นการปรับประสานระหว่างสมาชิกประเทศที่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างระบบที่ใช้ร่วมกันได้ จึงได้มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับในระดับสหภาพที่จะเน้นเรื่องมาตรฐานต่างๆ โดยพยายามใช้สิ่งที่คล้ายคลึงกัน เพื่อที่จะช่วยให้การบังคับคดีข้ามพรมแดนง่ายขึ้น สำหรับอาเซียนเองมีแนวโน้มที่จะมีบรรยากาศแบบเดียวกัน จึงเป็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้จาก UIHJ และทางธนาคารโลกก็ได้มีการศึกษาเก็บข้อมูลในเรื่องการบังคับคดี ดังนั้น ประเทศไทยสามารถเรียนรู้ได้ว่าข้อมูลใดบ้างที่จะต้องศึกษาในแง่ความแตกต่าง ข้อมูลใดเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุด บางประเทศอาจใช้การปรับระบบหรือใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ICT solutions) การใช้ระบบ GPS ระบบตรวจสอบสินทรัพย์ ระบบการจัดการคดี การทำให้รวดเร็ว การปฏิบัติงานด้านบังคับคดีในยุโรปจะเป็นการบริการจากเอกชนมากขึ้น (Privatization) มีแนวโน้มการแปรรูปบริการต่างๆ เป็นเอกชน ซึ่งจะมีมาตรฐานในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น เพราะต้องมีตัวชี้วัดว่าการดำเนินการแบบใดที่ดี เช่น ในกรณีที่มีคดีค้างดำเนินการกว่าสิบปี เป็นการดำเนินการที่ไม่ดี ไม่ได้มาตรฐาน

และค้นหาสาเหตุ หากไม่มีมาตรฐานจะเป็นการยากที่จะสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำมาตรฐานผลงานการบังคับคดีไม่ใช่เรื่องง่าย จึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานความเป็นวิชาชีพ มีความซื่อตรง มีคุณธรรมที่จะได้รับความไว้วางใจ ทั้งนี้ การประเมินการบังคับคดีแฟงมิได้สำคัญเพียงเพื่อการลงทุนระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อธุรกิจภายในประเทศเองด้วย

๔. การประชุมสัมมนาหัวข้อที่ ๑: บทบาทของศาลแพ่งและพาณิชย์และเจ้าพนักงานบังคับคดีในบริบทของการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาค (Session ๑: The Roles of Civil and Commercial Courts and Judicial Officer in the Context of Regional Economic Integration)

๔.๑ ดร.กิริฎา ภาพิจิตร เศรษฐกรอาวุโสของธนาคารโลกประจำประเทศไทย

การค้าและการลงทุนในอาเซียนบวกสาม มีการบูรณาการในอาเซียนและในโลกตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๐๐ และดำเนินการตามข้อตกลงต่างๆ เช่น การลดอัตราภาษีในอาเซียน อาเซียนมีการค้ากับส่วนอื่นของโลกมากขึ้น เป็นหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานที่สำคัญของโลก การค้าขายระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีขนาดใหญ่เป็นร้อยละ ๒๔ ของมูลค่าการค้าขายของอาเซียนทั้งหมด ส่วนอื่นๆ จะเป็นการค้าขายกับจีน ญี่ปุ่น เกาหลี สหภาพยุโรป นอกจากด้านผลิตภัณฑ์แล้ว มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการค้าและบริการ เช่น การขนส่ง ประเด็นคือจะทำอย่างไรที่จะสนับสนุนให้สิ่งเหล่านี้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ยังมีการบูรณาการมากเท่าใด การพัฒนามักจะเพิ่มมากขึ้น

ด้านการแก้ไขความขัดแย้งทางการค้าและดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขัน มีประเด็นคำถามในเรื่องประสิทธิภาพของกรอบกฎหมายในแต่ละประเทศ (Global Competitiveness Index) วิธีการคือการสอบถามจากภาคธุรกิจ โดยผู้ตอบให้คะแนนตั้งแต่ ๑ – ๗ และรวบรวมคะแนนประเทศต่างๆ เพื่อดูลำดับเปอร์เซ็นต์ ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะได้เปอร์เซ็นต์ต่ำกว่าประเทศที่มีการพัฒนาน้อยกว่า ประเทศไทยได้คะแนนร้อยละ ๖๒ หมายความว่ายังมีหลายประเทศที่ได้ลำดับสูงกว่าไทย

ส่วนตัวชี้วัดเรื่อง Doing Business ในเรื่องการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง จะเป็นการส่งแบบสอบถามเรื่องการใช้ระยะเวลาดำเนินการ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อทุนทรัพย์ และจำนวนขั้นตอนในการฟ้องร้องจนถึงขั้นตอนบังคับคดีเสร็จ ไปยังสำนักงานกฎหมายและบริษัทบัญชี กรณีดังกล่าวมีความสำคัญในแง่ที่ว่าสมมติฐานในแบบสอบถามนั้นเป็นธุรกิจ SME ในประเทศไทยซึ่งถือได้ว่าเป็นภาพที่สะท้อนมุมมองของ SME ในประเทศ

ประเทศสิงคโปร์ได้รับการจัดให้เป็นลำดับที่ ๑ ในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง สำหรับประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มีภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะที่กระจายตัวอยู่ ทำให้ขั้นตอนการบังคับคดีมีระยะเวลามากขึ้น ดังนั้นประเทศในทวีปเอเชียจึงมีความหลากหลายมาก จึงต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๔.๒ นายวิชัย อริยะนนทกะ ผู้พิพากษาอาวุโส ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง

การปฏิรูประบบคดีแพ่งเกิดจากปัญหาเรื่องการเข้าถึงระบบยุติธรรม เช่น เรื่องระยะเวลาที่นานเกินไป มีความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายที่สูง คดีขึ้นอยู่กับทนายความและศาลเป็นหลัก การดำเนินคดีเป็นในเชิงกล่าวหา มากเกินไป เชิงปฏิเสธมากเกินไป และควรจะมีการระงับคดีพิพาททางเลือก ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย ได้แก่ ผู้พิพากษาและทนายความ จะต้องพิจารณาเรื่องการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศด้วย โดยต่อไปอาจต้องกำหนดเป็นคุณสมบัติให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมหรือนักกฎหมายสามารถใช้ระบบสารสนเทศในการทำงาน และมีทักษะทางภาษาอังกฤษ

นอกจากนั้น กฎหมายการค้าระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนต้องทำความเข้าใจเมื่อทำธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยได้ทำความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement :FTA) กับหลายๆ ประเทศ ดังนั้น จึงอาจถูกบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการได้

นักกฎหมายจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในแง่ของเขตอำนาจศาลนอกประเทศ เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติต้องมีคุณสมบัติในลักษณะอาจารย์สอนกฎหมายที่ดี ผู้พิพากษา อัยการ ต้องมีความสามารถที่จะสอนได้ การเปิดเสรีทางการสอนกฎหมายควรมีมากขึ้น ดังนั้นเนติบัณฑิตยสภาควรดูแลผลตอบแทนของอาจารย์สอนกฎหมายที่น่าจะเป็นไปเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ รวมไปถึงการแก้ไขปรับปรุงการฝึกอบรมที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างเนติบัณฑิตยสภาและสภานายความ เพื่อความคุ้มค่าของการลงทุนและความสมานฉันท์ระหว่างวิชาชีพ และมีความรู้ในเรื่องการระงับกรณีข้อพิพาทระหว่างประเทศจากบทบัญญัติว่าด้วยอนุญาโตตุลาการและเรื่องเขตอำนาจศาล จะเห็นได้ว่าขณะนี้ประเทศสิงคโปร์ได้จัดตั้งศาลการค้าระหว่างประเทศแล้ว ดังนั้น คู่ความจะไปใช้บริการที่ประเทศสิงคโปร์ ด้วยชื่อเสียงที่เป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับศาลลอนดอนหรือนิวยอร์ก

บทบาทที่กระทรวงยุติธรรมจะสามารถช่วยพัฒนาระบบการฟ้องและการบังคับคดีของศาลได้ จะเป็นเรื่องของการเสนอให้มีกระบวนการคดีที่เหมาะสมสำหรับคดีโมโนสแอร่และคดีผู้บริโภค และกำหนดเพิ่มจำนวนทนายทนายของคดีโมโนสแอร่เพื่อรองรับธุรกรรมที่จะมีมูลค่ามากขึ้น และสามารถปรับใช้กลไกระงับข้อพิพาทในประเทศไทยได้เนื่องจากประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่สันติและไม่เผชิญหน้า จึงเป็นวัฒนธรรมที่เหมาะสมกัน

การฟ้องคดีระหว่างประเทศ ต้องลดความจำเป็นที่จะต้องแปลภาษา เนื่องจากในประเทศไทย สัญญาจ้างต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐกับรัฐ รัฐกับเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายแพ่ง ล้วนต้องขึ้นศาลปกครองและเป็นสัญญาทางปกครอง ยกเว้นเรื่องอนุญาโตตุลาการจะมีบทบัญญัติที่เรียกว่าภาวะที่ไม่ต้องรับผิด เหล่านี้เป็นกรณีที่มีทุนทรัพย์สูง และตกอยู่ในอำนาจของอนุญาโตตุลาการเพียงไม่กี่คน และส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

เรื่องเทคโนโลยี เมื่อมีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น ก็ควรมีการระงับข้อพิพาททางอิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน

๔.๓ Mr. Alex (Sang-Mook) Kang Public Prosecutor, Commercial Legal Affair Division, Ministry of Justice, Republic of Korea

ในปี ๒๕๕๘ สาธารณรัฐเกาหลีได้รับการจัดลำดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจของธนาคารโลก อยู่ในลำดับที่ ๕ ในภาพรวม และลำดับที่ ๔ ในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง ระบบการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบการเนื่องจากการเป็นกรรมกรคุมครองสิทธิของผู้ประกอบการ กระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใสจะช่วยสนับสนุนการค้าเป็นคดีอย่างรวดเร็วเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ซึ่งไม่สามารถรอการตัดสินเป็นเวลานานได้

การพัฒนาระบบการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นประกอบไปด้วยการกำหนดวิธีการดำเนินการใหม่ๆ เช่น กระบวนการ e-Filing ซึ่งนำมาใช้ในปี ๒๕๕๓ ทำให้ระบบมีประสิทธิภาพ และทำให้การจัดลำดับในภาพรวมของสาธารณรัฐเกาหลีดีขึ้นจากลำดับที่ ๙ มาเป็นลำดับที่ ๔ การทบทวนกฎหมายล้มละลาย กฎหมายบริษัท การปรับปรุงประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยผ่าน e-Court โดยไม่ต้องอาศัยเอกสาร โดยการไ้ระบบดังกล่าว ทำให้ประหยัดต้นทุนและพื้นที่ เนื่องจาก e-Filing มีค่าใช้จ่าย ๒๓๑ ดอลลาร์สหรัฐต่อคดี มีความปลอดภัย ไม่ประสบปัญหาเรื่องไฟล์ข้อมูลสูญหายหรือข้อมูลถูกทำลาย

ส่วนโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาตามรายงานการจัดลำดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจของธนาคารโลกนั้น APEC ได้มีมติรับแผนปฏิบัติงาน (action plan) ในการปรับปรุงการประกอบธุรกิจตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ โดยสาธารณรัฐเกาหลีได้รับเลือกให้เป็นประเทศผู้นำด้านการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง รัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีจึงจัดตั้งโครงการโดยมีเขตเศรษฐกิจต่างๆ ๗ เขตเศรษฐกิจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ๕ ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเขตเศรษฐกิจ วิเคราะห์ปัญหา พบปะหารือกับรัฐบาลภายใน จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดประชุมระหว่างประเทศ

จากโครงการดังกล่าว สาธารณรัฐเกาหลีได้เรียนรู้ว่ามีวิธีการหลายรูปแบบที่จะช่วยพัฒนาลำดับได้ เช่น การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะเป็นการลดขั้นตอน การใช้ระบบสารสนเทศจะเป็นการลดระยะเวลา การเพิ่มจำนวนทนายความเพื่อลดค่าใช้จ่าย เป็นต้น และการพัฒนาจะต้องมองถึงบริบทหลายประการ เช่น การเมือง วัฒนธรรม ความคิดด้านกฎหมาย และสถานะแวดล้อมของแต่ละประเทศ เกาหลีได้จัดเตรียมข้อเสนอแนะที่จัดทำขึ้นเฉพาะแต่ละประเทศ เช่น เม็กซิโก จะต้องใช้ระบบ e-Filing และเมียนมาร์จะต้องมีศาลชำนาญพิเศษ และวิธีพิจารณาความสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย เป็นต้น

๔.๔ Dato's John Louis O'Hara Judge at the New Civil Court in the Kuala Lumpur High Court

ประเทศมาเลเซียไม่มีการบังคับคดีโดยหน่วยงานเดี่ยวดังเช่นกรมบังคับคดีของประเทศไทย เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว จะดำเนินการบังคับคดีโดยแต่ละศาลซึ่งจะมีฝ่ายบังคับคดีเรียกว่า sheriff และ bailiff เป็นเจ้าพนักงานของศาลที่ทำการบังคับคดีในมาเลเซีย ระบบศาลของมาเลเซียเป็นมรดกตกทอดมาจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งมีศาลประเภทต่างๆ เพื่อรองรับคดีแต่ละประเภท เช่น ศาลแขวง (Magistrate Court) เป็นศาลระดับล่างสุดสำหรับพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ ริงกิต เป็นศาลในระดับท้องถิ่น รับคำฟ้องขนาดเล็กโดยไม่ต้องมีทนายความเพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย และศาลสูง (High Court) ซึ่งจะมีสาขาของศาลแพ่ง และศาลพาณิชย์ นอกจากนี้ การดำเนินการก่อนพิพากษาจะมีศูนย์อนุญาตโตตุลาการกัวลาลัมเปอร์ และศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายใต้การดูแลของศาล โดยไม่ใช้การบังคับคดี เป็นเพียงการเสนอแนะ และคู่ความไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ระบบการฟ้องคดีต่อศาลก็นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยคู่ความสามารถฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ได้และจะฟ้องเวลาใดก็ได้ไม่ต้องตามเวลาราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่ความ ส่วนการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ อยู่ใน Reciprocal Enforcement of Judgment Act ๑๙๕๘ (REJA) ซึ่งเป็นความร่วมมือกับประเทศที่มีการปฏิบัติตามหลักต่างตอบแทนกับมาเลเซีย โดยสามารถดำเนินการบังคับคดีกับทรัพย์สินข้ามประเทศได้ เช่น อังกฤษ สิงคโปร์ ส่วนประเทศที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักต่างตอบแทน จะไม่สามารถบังคับคดีในมาเลเซียได้ คู่ความจะต้องดำเนินการฟ้องร้องที่ศาลมาเลเซียก่อน เช่น สหรัฐอเมริกา

สำหรับความร่วมมือในระดับภูมิภาคในอนาคต ผู้พิพากษาของสิงคโปร์ท่านหนึ่งได้เคยเสนอให้อาเซียนมีการบูรณาการในแง่ของกฎหมายพาณิชย์ โดยกล่าวถึงอนุสัญญากรุงเฮก (Hague Convention) ซึ่งน่าจะนำมาปรับใช้กับประเทศสมาชิก และประเทศคู่เจรจาได้ และควรเน้นความเป็นภราดรภาพของอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งอาจเริ่มที่การกำหนดตัวผู้ประสานหลักของภูมิภาค อีกทั้งยังเสนอแนะว่าการเข้าร่วมการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องทางสถาบันทางกฎหมายน่าจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรได้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาคธุรกิจและเอกชนควรเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเกิดปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมากยิ่งขึ้น

๕. การประชุมสัมมนาหัวข้อที่ ๒ : ศาลและการบังคับคดีอิเล็กทรอนิกส์ : ความสำเร็จและอุปสรรค (Session ๒ : E-court and E-enforcement : Successes and Obstacles)

๕.๑ ประเทศไทย

โดย ดร.ชัยชนะ มิตรพันธ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ๕ ด้าน ได้แก่

๑. โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (Hard Infrastructure) การเข้าสู่และเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต
๒. โครงสร้างพื้นฐานด้านระเบียบกฎเกณฑ์ (Soft Infrastructure) เกี่ยวกับความมั่นคง ความปลอดภัยในโลกดิจิทัล
๓. โครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการ (Service Infrastructure)
๔. โครงสร้างพื้นฐานด้านส่งเสริมนวัตกรรม (Digital Economy Promotion)
๕. การส่งเสริมการพัฒนาสังคมดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Digital Society & Knowledge)

เนื่องด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจกระทำผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น จึงยิ่งเกิดข้อพิพาทจากธุรกรรมออนไลน์มากตามไปด้วย และคาดว่าจะมีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้นจากการเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศไทยจึงต้องมีกลไกระงับข้อพิพาทออนไลน์เกิดขึ้นเพื่อรองรับข้อพิพาทเหล่านั้น การระงับข้อพิพาทอาจใช้ระบบระงับข้อพิพาททางเลือกหรือระบบศาลก็ได้ ดังนั้น ระบบศาลต้องพร้อมที่จะเกี่ยวข้องกับคดีที่มีพยานหลักฐานในรูปอิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีวิธีการในการใช้ข้อมูลดังกล่าว การมีศาลอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยแก้ไขความยุ่งยากในการสอบสวนคดีที่ต้องใช้พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ และคาดว่าสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ สทอ. จะเกี่ยวข้องกับคดีก่อนถึงศาล ดังนั้น ต้องอาศัยการจัดการกับหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ศาลและระบบยุติธรรมควรจะต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้บริการกับสาธารณชนได้รวดเร็วและสะดวก เช่น การจัดทำมีผู้เชี่ยวชาญพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดี จำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมาย เช่น ในปี ๒๕๕๘ นี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้อนุมัติในหลักการร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับแก้ไขการปรับเปลี่ยนสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับ ก็ยังต้องการผู้เชี่ยวชาญในการเป็นพยานในคดีหรือในการพิจารณา และต้องมีมาตรฐานพอที่จะไว้วางใจยอมรับพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เชี่ยวชาญในศาลต้องมีความเชี่ยวชาญหลายด้าน เช่น การวิเคราะห์กล้องวงจรปิด เพื่อที่จะให้อุปกรณ์เหล่านี้มีประโยชน์และป้องกันไฟล์ที่จะเสียหาย

การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องยาก แต่ความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ใช่เฉพาะศาลเท่านั้น แต่รวมถึงผู้รับบริการและผู้บังคับใช้กฎหมาย หากระบบยุติธรรมสามารถให้บริการระงับข้อพิพาทซึ่งเกิดขึ้นได้บ่อยในยุคดิจิทัลจะทำให้ประชาชนมีความสบายใจขึ้นในการไปศาล และต้องเตรียมการรองรับการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การเตรียมทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ

สิ่งสำคัญที่จะต้องมุ่งเน้นเพื่อเดินทางในโลกดิจิทัล คือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กร การยอมรับ e-Court เป็นเรื่องสำคัญ ต้องมี road map ที่ชัดเจนแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ระบบสารสนเทศที่มีอยู่ก็สำคัญเพื่อที่จะไม่ต้องสร้างระบบใหม่เสมอไป

๕.๒ ประเทศมาเลเซีย

โดย Dr. Wan Satirah Wan Mohd Saman, a Senior Lecturer in School of Information Management, Universiti Teknologi Mara, Malaysia

ระบบยุติธรรมของมาเลเซีย เป็นระบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีรัฐบาลของสหพันธรัฐ ระบบศาลแพ่ง และระบบศาล Shariah ซึ่งเกี่ยวกับครอบครัวของมุสลิม ไม่มีกระทรวงยุติธรรม ศาลจึงเป็นอิสระ ศาลของประเทศมาเลเซียได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระบบการทำงานของศาลแพ่งและระบบศาลอิสลาม

๕.๒.๑ e-Court ใช้ในระบบศาลแพ่ง

ในปี ๒๕๕๒ ได้มีการทดสอบการใช้ระบบ e-Court ใน ๕ เมือง ได้แก่ กัวลาลัมเปอร์ ซาลังงอ ปีนัง จอฮอร์ และปูตราจายา , Selangor, Penang, Johor & Putrajaya

ส่วนประกอบของ e-Court ในศาลแพ่งมีด้วยกัน ๔ ระบบ คือ

- ๑) ระบบการฟ้องคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)
- ๒) ระบบบริหารจัดการคดี (Case Management System: CMS)
- ๓) ระบบบริหารจัดการลำดับ (Queue Management System: QMS)
- ๔) ระบบการบันทึกและถอดเทป (Court Recording and Transcribing: CRT)

คำคู่ความที่ยื่นออนไลน์จะลงระบบอัตโนมัติ มีการยืนยันตัวตนด้วยการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีบริการแจ้งเตือนพิจารณาคดีทาง sms ในนัดพิจารณาคดีก็จะใช้ระบบ CRT โดยที่ศาลจะมีระบบจับการเคลื่อนไหว และคำพูดโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะจับภาพทนายและคู่ความในห้องพิจารณาคดี กล้องสามารถหมุนไปยังคนที่พูดได้อย่างอัตโนมัติ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะถอดเทป (transcript) ออกมาได้จากหน้าบัลลังก์ มีการบันทึกภาพกระบวนการพิจารณาคดีไว้ และผูกกับการชำระเงินออนไลน์ด้วย เมื่อมีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ผู้พิพากษาจะมีระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพียง ๙ เดือนเท่านั้น และต่อไปจะได้ทำการวิจัยว่าคดีต่างๆ ได้ดำเนินไปโดยเสร็จสิ้นหรือมีปัญหาอื่นใด หากศาลไม่มีระบบ e-Filing ก็สามารถใช้กระดาษได้ และมีการนำไปใส่ในไฟล์โดยผ่าน CMS แต่สำหรับคดีใหม่จะไม่มีเอกสารที่เป็นกระดาษ

จากการดำเนินการในระบบ e-Court พบว่า ระบบ e-Court ทำให้บริหารจัดการออนไลน์ได้ประหยัดพื้นที่ ประหยัดทรัพยากรบุคคล ประหยัดเวลาทำงาน พิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็ว ลดต้นทุน ลดพลังงาน ทำให้การเก็บเอกสารและดึงเอกสารมาใช้เป็นระบบได้ง่ายระหว่างการทำเนิคดี โดยศาลสามารถติดตามได้ว่า เอกสารดังกล่าวมีการปลอมแปลงหรือไม่

ในปี ๒๕๕๒ มีการปรับปรุงกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการจับกุมด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ เปิดโอกาสให้ศาลสามารถจัดกระบวนการพิจารณาคดีด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ และได้ออกกฎหมายเรื่องการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการยื่นและส่งคำคู่ความออนไลน์ และให้อำนาจศาลออกคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ได้ แต่ยังมีได้เริ่มใช้ในคดีอาญา

๕.๒.๒ e-shariah ใช้ในระบบศาลอิสลาม

ประกอบด้วยการบริหารจัดการแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรมตำรวจ นักบัญชี และกรมทะเบียน เป็นระบบการแก้ไขปัญหา ณ จุดเดียว

ปัญหาสำคัญคือ กฎหมายอิสลามตกอยู่ภายใต้กฎหมายของแต่ละรัฐจำนวน ๑๔ รัฐ จึงมีปัญหาทางด้านเขตอำนาจ ขณะนี้จึงได้มีการตั้งสำนักงานกลางสำหรับกฎหมายอิสลามดำเนินการให้กฎหมายของ ๑๔ รัฐมีความสอดคล้องกัน ข้อเสนอแนะ คือ ต้องทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานสากลและขยายกรอบไปสู่ประเทศอื่นๆ ด้วย ซึ่งยังมีหนทางที่จะปรับปรุงระบบนี้ได้อีก

๕.๓ ประเทศสิงคโปร์

โดย Ms. Cornie Ng, Senior Assistant Registrar at the Supreme Court of Singapore

ประเทศสิงคโปร์ใช้ระบบยื่นคำคู่ความ (e-Filing) แบบใหม่เมื่อปี ๒๕๕๖ จากระบบที่ใช้ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๓ แต่ยังคงมีการพัฒนาอีก สิ่งที่ยังไม่ได้ทำคือ ส่วนของการบังคับคดีออนไลน์เต็มรูปแบบ ขณะนี้ประเทศสิงคโปร์ยังอยู่ในระหว่างศึกษาการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้

ระบบจะเริ่มตั้งแต่การยื่นคำร้องและเก็บไว้เป็นไฟล์ ประชาชนสามารถยื่นคำร้องได้ตลอดเวลา ผู้ร้องสามารถไปที่สถานบริการเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือหากความสามารถส่งจากบริษัทได้ จากสถิติพบว่าหนึ่งในสามของคำร้องได้ยื่นนอกเวลาทำการ ส่วนใหญ่เป็นช่วงกลางวัน โดยผู้รับบริการจะต้องเข้าไปที่ e-filing wizard เพื่อกรอกข้อมูลในแบบฟอร์ม เช่น ชื่อ ที่อยู่ รายละเอียดของหนี้ และระบุว่าฟ้องผู้ใด ต่อมาสามารถเลือกใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากเอกสารได้รับการยอมรับแล้ว ก็จะส่งไปยังสำนักงานนายความด้วย เมื่อนายความทบทวนเอกสารแล้วก็จะส่งมายังศาล และเมื่อเอกสารเข้าถึงระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วทุกฝ่ายจะเห็นเอกสารแบบเดียวกันทั้งหมด สามารถดูในรูปแบบ pdf ได้ และใช้เอกสารหลักฐานดังกล่าวในการพิจารณาคดี นายความสามารถเข้าถึงเอกสารได้ตลอดระยะเวลาของคดี หลังพ้นระยะเวลา ๖ เดือนไปแล้ว ต้องยื่นคำร้องขอเอกสาร และจะต้องดูทางอินเทอร์เน็ต หรืออนุญาตให้ทนายโทลด์เพื่อการดูออนไลน์ได้ มีการส่งข้อความระบุนวันที่มีการพิจารณาคดีโดย sms หรืออีเมล

ประโยชน์ของระบบ e-Filing คือไม่มีกรณีสำนวนคดีสูญหาย สามารถเข้าไปค้นหาข้อมูลทุกอย่าง ณ จุดเดียว และสามารถตรวจสอบได้ว่าอยู่ระหว่างขั้นตอนใด

สำหรับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในอดีตทำงานแบบแยกส่วนกัน แต่ปัจจุบัน ศาลฎีกาได้ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ทุกคนสามารถใช้งานระบบบริหารจัดการคดีได้ทุกคนจนจบทั้งกระบวนการ

การพัฒนาต่อไปของประเทศสิงคโปร์ จะเป็นการสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การพัฒนาห้องพิจารณาคดีของศาลด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย

๕.๔ สาธารณรัฐเกาหลี

โดย Yi Kiri, Judge, Seoul Central District Court

สาธารณรัฐเกาหลีมีการพัฒนาของระบบการยื่นคำคู่ความออนไลน์ซึ่งเริ่มโครงการพัฒนาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ และพัฒนาต่อๆ มาสำหรับคดีประเภทต่างๆ เช่น มีระบบจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์และจดทะเบียนพาณิชย์ในปี ๒๕๔๕ มีระบบ e-Filing ในปี ๒๕๕๑ และขยายการใช้ไปสู่คดีล้มละลายในปี ๒๕๕๗ มีระบบการบริหารจัดการคดีทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จนในปีนี้ได้พัฒนาระบบการบังคับคดีออนไลน์ และระบบออนไลน์สำหรับข้อพิพาทนอกระบบศาล

Judge Support เป็นระบบที่บูรณาการหลายระบบเข้าด้วยกันตามความต้องการของผู้พิพากษา เช่น ระบบสถิติ ระบบข้อมูลทางด้านกฎหมาย เช่น เรื่องของตัวบทกฎหมาย เรื่องคำตัดสินของผู้พิพากษา รายละเอียดเกี่ยวกับการขายทอดตลาด ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถสืบค้นได้ นายความสามารถเข้าไปดูรายละเอียดเกี่ยวกับคดี และสามารถดาวน์โหลดในรูปแบบ pdf ได้ ในปี ๒๕๕๖ มี mobile application แต่ยังคงขาดเรื่องการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงยังไม่มี e-Filing ใน application

วิทยากรได้ตั้งข้อสังเกตในการพัฒนาว่า การพัฒนาจะต้องเป็นการดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น ในสาธารณรัฐเกาหลีเริ่มการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์จากภายในศาลก่อนจะมาสู่การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์นอกศาล ซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับพนักงานศาล และเป็นการลดภาระในการปฏิบัติงาน การเตรียมงานและวิเคราะห์กระบวนการของศาลจะแตกต่างจากกระบวนการทางธุรกิจทั่วไป ดังนั้น ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญมาออกแบบระบบ อาศัยประสบการณ์สูง รวมทั้งต้องให้เวลาในการพัฒนาระบบ มีการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมอย่าง

ต่อเนื่อง ระบบจะต้องมีการเก็บผลตอบรับการใช้งานจากผู้ใช้เพื่อปรับปรุงระบบ วิธีการที่จะให้ประชาชนใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ ทำให้ระบบใช้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจูงใจอื่นใด ในทางตรงกันข้าม ถ้าระบบยุ่งยาก แม้ว่าจะมีแรงจูงใจก็อาจจะไม่ใช่ อนึ่ง การจูงใจ เช่น การลดค่าใช้จ่าย ก็เป็นสิ่งที่อาจนำมาพิจารณาได้เช่นกัน

๖. การประชุมสัมมนาหัวข้อที่ ๓ กลยุทธ์การขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ: แนวปฏิบัติที่ดีเลิศของบางประเทศ (Session ๓: Strategy for Effective Public Auction: Best Practices in Selected Countries)

๖.๑ การขายทอดตลาด: วิธีการที่มีประสิทธิภาพและผู้ที่ทำหน้าที่บังคับคดี

โดย Dr. Heike Gramckow

ปัจจัยที่สำคัญต่อการขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

๑. การกำหนดราคาทรัพย์สิน: การขายทอดตลาดที่มีประสิทธิผลเป็นการที่ทรัพย์สินถูกขายไปโดยได้ราคาที่สูงสุดโดยใกล้เคียงราคาตลาดมากที่สุด แต่บ่อยครั้งเป็นการยากที่จะประเมินราคาทรัพย์สินที่ต้องการขาย เนื่องจากสินค้านั้นไม่ใช่ของใหม่ หรือชำรุดบกพร่อง หรือที่ดินที่มีปัญหาเกี่ยวข้อง การกำหนดราคาที่ดีมีผลต่อการขาย ถ้าการขายทอดตลาดไม่น่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่อาจจะไม่ยอมรับ ผู้ทำหน้าที่ประเมินทรัพย์สินจึงมีความสำคัญมาก

๒. การกำหนดขอบเขตบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม: หากจำกัด อาจจะไม่ประสบความสำเร็จน้อย การเปิดกว้างให้กับคนส่วนใหญ่ น่าจะได้ราคาที่ดีขึ้น ฉะนั้นการขายทอดตลาดต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ หากเป็นคนที่ประมูลราคาเป็นอาชีพจะมีความเข้าใจอยู่แล้ว แต่จุดประสงค์คือการขายให้กับประชาชนทั่วไป และคนทั่วไปเข้าใจว่าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินที่มีราคาถูก หรือยึดมาจากอาชญากรรม จึงต้องมีการบริหารจัดการให้ดี

๓. ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการพิจารณาของศาล: จะต้องใช้เวลาสั้น หากใช้เวลานานย่อมส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน เช่น ค่าเสื่อมราคา

๔. เวลาในการจัดการขายทอดตลาด: เวลาที่ใช้ในการจัดการขายทอดตลาดมีผลต่อราคา ต้องประเมินระยะเวลาที่เหมาะสมระหว่างการประกาศและการขายทอดตลาดจริง

๕. ความถี่ในการประกาศการขายทอดตลาด: ต้องมีความถี่พอสมควร มิฉะนั้นแล้วทรัพย์สินจะต้องเก็บไว้นาน ซึ่งจะเพิ่มภาระแก่ผู้จัดการขายทอดตลาด

๖. การสร้างสมดุลระหว่างค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพที่จะจัดการขายก็ครั้ง

๗. ค่าธรรมเนียม: การกำหนดค่าธรรมเนียมสูงหรือต่ำเกินไป มีผลต่อการขาย

๘. การควบคุมค่าใช้จ่าย: ควรให้ต่ำที่สุด หากผู้ประเมินเป็นผู้เชี่ยวชาญ อาจจะเรียกค่าตอบแทนสูง ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงด้วย

๙. การกำหนดราคาเริ่มต้น: หากต่ำเกินไปอาจมีปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ เพราะเจ้าหน้าที่ต้องการได้รับเงินคืนมากที่สุด แต่หากราคาเริ่มต้นสูงเกินไป คนก็จะเข้าร่วมประมูลน้อย

๑๐. ความโปร่งใสของกระบวนการขายทอดตลาด: จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลที่โปร่งใสเพื่อจูงใจให้คนเข้าร่วมประมูล

๑๑. มาตรฐานของการขายทอดตลาด: ในแต่ละประเทศ แต่ละบริบท ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขายทอดตลาดด้วย

๑๒. กระบวนการขายทอดตลาด: มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะระบบการขายทอดตลาดออนไลน์ (e-Auction) ได้เริ่มใช้ในหลายๆ ประเทศ โดยเจ้าของระบบสามารถโพสต์ข้อมูลบนเว็บไซต์เพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้เข้าร่วมประมูล และต้องให้เวลาที่เหมาะสมในการประกาศขายทอดตลาด

๑๓. ความยืดหยุ่น: การขายทอดตลาดต้องมีความยืดหยุ่นในด้านวิธีการขายทอดตลาด โดยต้องพิจารณาจากประเภทของทรัพย์สิน ความมีประสิทธิภาพในการใช้ระบบ e-Payment หลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สิน กลุ่มลูกค้าของทรัพย์สินนั้นๆ ความยืดหยุ่นในกฎระเบียบของการขายทอดตลาดมีความสำคัญเนื่องจากจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การขายทอดตลาดสามารถสะท้อนแนวโน้มของตลาดในแต่ละช่วงเวลาได้ เพราะราคาตลาดมีการปรับตลอดเวลา เพื่อให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ราคาดี

๖.๒ การใช้ Power of Sale ในการแก้ไขปัญหาการบังคับจำนอง

โดย นางสาวมณิสรา จุลสมัย ผู้จัดการฝ่ายจัดการทรัพย์สิน บริษัท TCC Land จำกัด

ปัจจุบันนี้การจำนองเป็นการเพิ่มธุรกรรมทางธุรกิจ และนำไปสู่ความขัดแย้งหลายรายด้วยเช่นกัน และระบบของศาลไม่สามารถขยายตัวไปสู่การกู้ยืมเงินโดยการจำนองหลักทรัพย์ แม้ว่าศาลจะใช้การดำเนินคดีอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงใช้เป็นระยะเวลาในการพิจารณาคดี ปัญหาไม่ได้เกิดจากความซับซ้อนในการพิจารณาคดีหรือเกิดจากผู้จำนอง ผู้รับจำนองเท่านั้น แต่ปัญหายังเกิดจากการบังคับคดีและการขายทอดตลาดด้วย

การใช้ Power of Sale เป็นหลักการจากกฎหมาย Conveyancing Act ของประเทศอังกฤษ หากผู้จำนองทรัพย์สินมีปัญหาไม่สามารถชำระหนี้ ผู้รับจำนองสามารถขายทรัพย์สินได้โดยไม่ต้องผ่านการบังคับคดี สามารถนำเงินนั้นกลับมาลงทุนได้ โดยตามหลักการ Power of Sale แล้ว ผู้จำนองไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการของศาลหรือขายทอดตลาด แต่สามารถขายทอดตลาดโดยเอกชนได้ แต่ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว ต้องรอกระบวนการของศาลทำให้ใช้ระยะเวลานาน การบังคับหลักทรัพย์จำนองด้วยวิธีการนี้ ทำให้เจ้าหนี้ได้รับเงินคืนในช่วงเวลาที่เหมาะสม ผู้รับจำนองได้เงินคืนและนำเงินดังกล่าวไปลงทุนอย่างอื่นได้ ส่วนผู้จำนองสามารถใช้หนี้เงินกู้ได้ โดยไม่ต้องจ่ายค่าส่วนต่าง จึงเป็นสิ่งที่ดีสำหรับทั้งสองฝ่าย

การใช้ Power of Sale ตามกฎหมายอังกฤษ ต้องเข้าเงื่อนไขหนึ่งใน ๓ ประการดังนี้

๑) มีการบอกกล่าวให้ผู้จำนองชำระหนี้และผู้จำนองผิดนัดชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นเวลา ๓ เดือน ภายหลังจากที่ได้บอกกล่าวนั้น หรือ

๒) ดอกเบี้ยตามสัญญาจำนองค้างชำระเป็นเวลา ๒ เดือนหรือกว่านั้น หรือ

๓) มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติในพระราชบัญญัติหรือในสัญญาจำนองซึ่งควรได้เห็นหรือปฏิบัติ โดยผู้ซึ่งจัดให้มีการจำนอง

ราคาที่จะขายทรัพย์สินจำนองนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นราคาที่สูงที่สุด เพียงแต่เป็นราคาที่เหมาะสมในช่วงนั้นก็เพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับในคดีล้มละลายเนื่องจากการดำเนินการต้องรอคำสั่งศาล

Power of Sale มีข้อดี คือ ผู้รับจำนองไม่ต้องรอคำพิพากษาเพื่อจะขายทรัพย์สิน ผู้รับจำนองสามารถเลือกวิธีการที่จะขายได้ และผู้รับจำนองสามารถได้รับเงินคืนอย่างรวดเร็ว ผู้จำนองไม่ต้องรับภาระในเรื่องของดอกเบี้ย การดำเนินการที่รวดเร็วก็จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการของศาล ส่วนข้อเสียของ Power of Sale คือ สิทธิที่จะได้เงินคืนขึ้นอยู่กับข้อตกลงในสัญญา จึงต้องมีการพิจารณาว่าข้อสัญญาให้อำนาจผู้รับจำนองมากเกินไปหรือไม่ จึงต้องร่างสัญญาด้วยความระมัดระวัง และในบางครั้ง ราคาขายทรัพย์สินได้ไม่ใช้ราคาสูงสุด จึงต้องมีการตรวจสอบเพื่อให้เป็นราคาที่ยุติธรรมสำหรับทั้งสองฝ่าย

โดยสรุปแล้ว Power of Sale เป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาของการบังคับจำนอง และควรที่จะได้ศึกษาทางเลือกต่างๆ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดต่อไป

๖.๓ กลยุทธ์การขายทอดตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ: แนวปฏิบัติที่ดีเลิศของประเทศอินโดนีเซีย

โดย Suwidya Abdullah, Chief Judge of Tangerang District Court Republic of Indonesia

กฎหมายของอินโดนีเซียบังคับใช้มานานตั้งแต่ปี ๒๓๙๑ (ค.ศ. ๑๘๔๘) โดยเป็นผลจากการเป็นอาณานิคมของประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ในยุคโลกาภิวัตน์ จะต้องเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงได้มีการปรับเปลี่ยนบางส่วน

การบังคับคดีตามคำพิพากษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขายทอดตลาดนั้น เป็นการบังคับว่าจะต้องมีการจ่ายเงินคืน ต้องใช้ทั้งทักษะ ความรู้ทางกฎหมายและภูมิปัญญาด้วย เพราะบางกรณีไม่สามารถบังคับคดีได้อาจจะใช้การโน้มน้าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำพิพากษา เป็นกรณีของการจ่ายเงินหลังจากผู้ฟ้องชนะคดีแล้ว ต้องเรียกอีกฝ่ายมาแจ้งว่าจะต้องทำอะไรบ้าง หากไม่ปฏิบัติตาม ผู้ฟ้องมีสิทธิจะบังคับคดีได้ ส่วนการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศไม่สามารถบังคับได้ จะต้องมีการนำคดีมาฟ้องในอินโดนีเซียก่อน เนื่องจากอินโดนีเซียมิได้เป็นภาคีสันติสัญญาใดๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่างตอบแทนในการบังคับคดี (Reciprocal Enforcement of Judgments)

หลังจากศาลมีคำพิพากษาออกมาแล้ว คู่ความฝ่ายชนะคดีต้องขอศาลออกหมายบังคับคดี และต้อง ยื่นขอบังคับกับหลักประกัน (กรณีมีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน) แยกต่างหากอีกฉบับหนึ่ง และเริ่มกระบวนการขายทอดตลาดของสำนักงานขายทอดตลาดของรัฐ (State Auction Office : SAO) ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงการคลัง หากเลือกที่จะดำเนินการเอง อาจไปที่สำนักงานขายทอดตลาดเอกชน หรือใช้วิธีแก้ไขปัญหาโดยการประนีประนอม

ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขในการขายทอดตลาด ดำเนินการเสมือนเป็นผู้ขาย และกระทำในนามของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปรับข้อกำหนดและเงื่อนไขของการขายทอดตลาด สำนักงานขายทอดตลาดมีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดราคาเริ่มต้น (Floor Price) หรือราคาต่ำสุดที่จะขายได้ ซึ่งจะขึ้นไปตามราคาตลาดโดยคำนึงถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพย์สินนั้น

ผู้สนใจประมูลจะต้องจะยื่นเสนอราคาเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาอินโดนีเซีย แจ้งชื่อ ที่อยู่ จำนวนเงินที่จะประมูล และลงนาม หรืออาจเสนอราคาด้วยวาจา หากการเสนอราคาเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่อาจสำเร็จได้ กล่าวคือ หากเสนอไม่ถึงราคาขั้นต่ำที่จะขายได้ ก็สามารถเสนอราคาด้วยวาจาต่อไปได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ขาย (ผู้พิพากษาสามารถจัดให้มีการเสนอราคาด้วยวาจาทันทีที่การเสนอราคาเป็นหนังสือล้มเหลว) ผู้ประมูลต้องวางเงินหลักประกันการเข้าสู่ราคาต่อสำนักงานขายทอดตลาด ต้องเข้าสู่ราคาด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน กรอกเอกสารเสนอราคา และปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขการประมูล ศาลจะเป็นผู้ระบุเงื่อนไขในการชำระเงิน หากกำหนดให้วางเป็นเงินสด แต่ผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินการได้ ก็ถือว่าหมดสิทธิเป็นผู้ชนะการประมูล แต่ถ้าชำระเป็นเงินสดบางส่วนอาจขอขยายเวลาชำระส่วนที่เหลือออกไปได้อีกไม่นานนัก

อุปสรรคของการขายทอดตลาดของประเทศอินโดนีเซีย คือ คู่ความใช้ช่องทางทางกฎหมาย เช่น การใช้สิทธิโต้แย้งคัดค้านเพื่อประวิงเวลาส่งมอบทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ขายยังมีบุคคลที่สามครอบครองอยู่ และผู้ซื้อต้องขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับคดีซึ่งดำเนินการโดยเจ้าพนักงานศาลโดยมีเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย เช่น ตำรวจ ให้ความช่วยเหลือ

๖.๔ การขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพของประเทศฟิลิปปินส์

โดย Justice Japar B. Dimaampao, Court of Appeals, Manila, Phillippines

กฎหมายเรื่องการบังคับคดีในฟิลิปปินส์ อยู่ใน Rules of Court ซึ่งมีการปรับปรุงมานานแล้ว เรื่องการขายทอดตลาดนั้นจะต้องดำเนินการตาม ข้อกำหนดของศาล ข้อ ๓๙ วางหลักให้ต้องมีการแจ้ง

ประกาศขายทอดตลาด ณ สถานที่สาธารณะ ๓ แห่ง ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการไปรษณีย์ และสถานที่ขายทอดตลาด ทั้งกรณีสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ การประกาศขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ต้องประกาศไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน และต้องแจ้งลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนการขายไม่น้อยกว่า ๓ วัน ส่วนกรณีสังหาริมทรัพย์ ต้องประกาศไม่น้อยกว่า ๕ วัน ยกเว้นกรณีของเสียดีย่างเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องพิจารณาตามสภาพ ทั้งนี้ ผู้พิพากษาไม่สามารถอนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเข้าร่วมในการประมูลได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินประเภทใดจะต้องขายให้กับผู้ให้ราคาสูงสุด และเจ้าพนักงานจะออกหนังสือรับรองการขายให้กับผู้ซื้อ ซึ่งในกรณีอสังหาริมทรัพย์ หนังสือรับรองต้องนำไปจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ กฎหมายฟิลิปปินส์กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านการขายได้ กรณีมีบุคคลที่สามโต้แย้งสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้น เจ้าพนักงานศาลไม่ผูกพันที่จะต้องเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ เว้นเสียแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะวางประกันความเสียหายต่อบุคคลที่สาม โดยได้รับอนุญาตจากศาล และเงินวางประกันนั้นต้องไม่น้อยกว่ามูลค่าของทรัพย์สินที่ยึด

๗. การนำเสนอรายงานด้านการบังคับคดีของประเทศต่างๆ

๗.๑ □ บรูไน

การบังคับคดีดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาล ซึ่งคล้ายกับหลักการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย คือ มีวิธีการคุ้มครองชั่วคราว การยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน การอายัด และการไต่สวนลูกหนี้ตามคำพิพากษา สำหรับการบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศนั้น มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการต่างตอบแทนคำสั่งให้จ่ายค่าเลี้ยงดูของต่างประเทศ และพระราชบัญญัติการตอบแทนการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ทั้งนี้ ยังจำกัดประเทศที่มีคำพิพากษาไว้ในตารางท้ายพระราชบัญญัติ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ออสเตรเลีย เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เป็นต้น

พัฒนาการที่น่าสนใจของบรูไน คือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ระบบการจัดการสำนวนคดี ระบบยื่นคำร้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการจัดการสำนวน และระบบการจัดการตารางเวลานัด เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของระบบจัดการของศาลทั่วทั้งประเทศ ทำให้ทรัพยากรบุคคลมีค่าสูงสุด ปรับปรุงการบริการประชาชน เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐให้แก่ประชาชน เพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างศาลแพ่งทั่วทั้งประเทศ และเพื่อจัดให้มีช่องทางที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นระบบในการจัดการระบบข้อมูลของศาล

๗.๒ กัมพูชา

กระทรวงยุติธรรมกัมพูชาได้มีการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความแพ่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ และเพื่อเสริมสร้างกฎหมายแพ่งให้แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น กระทรวงยุติธรรมได้ร่วมมือกับ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency – JICA) จัดทำประกาศกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการจัดการที่ดินว่าด้วยการจดทะเบียนสิทธิในทรัพย์สินอันเนื่องมาจากวิธีพิจารณาความแพ่ง และขณะนี้ อยู่ระหว่างดำเนินการร่างกฎหมายเกี่ยวกับเจ้าพนักงานบังคับคดี และกฎหมายเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สิน

๗.๓ จีน

ศาลสูงสุดของจีนมีบทบาทเชิงรุกในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบหาทรัพย์สิน การเปิดเผยข้อมูลด้านการบังคับคดีแก่สาธารณะ และในระบบประมูลขายทอดตลาด ในกรณีนี้ มีศาลประชาชนระดับสูง ๒๓ แห่งที่ได้ติดตั้งระบบเครือข่ายในการค้นหาและควบคุมร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ธนาคาร

๒๐ แห่งทั่วประเทศ กรมความมั่นคงสาธารณะ และข้อมูลที่ดิน ซึ่งสามารถค้นหาและควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาทั่วประเทศจีน

ในการทำให้แนวปฏิบัติของศาลมีความโปร่งใสนั้น ศาลประชาชนสูงสุดได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับคดีเพื่อเผยแพร่ลงในระบบเครือข่ายเปิดเผยข้อมูลด้านการบังคับคดีของประเทศจีน (China Enforcement Information Disclosure Net) ในเว็บไซต์ของศาลประชาชนสูงสุดเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีและสาธารณะในการค้นหาข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูล ๔ ประเภท ได้แก่ ข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ข้อมูลของผู้เสียหาย ข้อมูลของกระบวนการบังคับคดี และเอกสารในการบังคับคดี และมีการสร้างระบบขายทอดตลาดออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ www.taobao.com การขายทอดตลาดผ่านศูนย์ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์และตราสารทุนแห่งนครฉงชิ่ง (Chongqing United Assets and Equity Exchange) และศูนย์การประมูลทรัพยากรสาธารณะแห่งนครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Public Resources Auction Center) ซึ่งการขายทอดตลาดจะดำเนินการผ่านบริษัทเอกชน นอกจากนี้ ในปี ๒๕๕๕ ศาลประชาชนสูงสุดได้เริ่มจัดสร้างเครือข่ายข้อมูลทรัพย์สินในคดีความของศาลประชาชน (Litigation Assets Net of the People's Court) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและเสนอบริการซื้อขายแลกเปลี่ยนทรัพย์สินในคดีสำหรับศาล หน่วยงานสื่อกลาง และนักลงทุน

ในการดำเนินการต่างๆ ประเทศจีนจะยึดถือฉันทามติในคำประกาศนครหนานหนิงว่าด้วยการยุติธรรมระหว่างประเทศจีนและอาเซียน ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างประเทศจีนและอาเซียนในด้านตุลาการ

๗.๔ อินโดนีเซีย

ศาลฎีกาได้เริ่มทำการวิจัยและวิเคราะห์และดำเนินการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลผ่านทาง การวิจัย การฝึกอบรม การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ในการปฏิรูปและพัฒนาระบบการศึกษาของผู้พิพากษาอย่างยั่งยืน จึงได้เริ่มมีการฝึกอบรมผู้พิพากษา โดยศึกษาเปรียบเทียบระบบการฝึกอบรมจากต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น และศึกษาปัจจัยภายนอกอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพรวมระบบการศึกษา โดยวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างพื้นฐานและแหล่งเงินทุน และสถานะของผู้พิพากษา

การบังคับคดีแพ่งจะดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลเช่นกัน การบังคับคดีแพ่งของศาลแพ่งมี 3 ประเภท ได้แก่ การบังคับจำนอง การบังคับชำระหนี้ การบังคับตามเอกสารสิทธิแทนคำพิพากษา และการบังคับทรัพย์หลักประกันโดยไม่ต้องฟ้องศาล

๗.๕ ลาว

ระบบกฎหมายของลาวถูกพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการบังคับคดีถูกถ่ายโอนจากศาลไปสู่กระทรวงยุติธรรม ศาลมีอำนาจเฉพาะการพิจารณาคดีเท่านั้น และกระบวนการบังคับคดีจะดำเนินการโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีโดยเฉพาะภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม โดยกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีฉบับแรกตราขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๗ และแก้ไขปรับปรุงเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑ กฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีบัญญัติให้กระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบการบังคับคดีแพ่ง การบังคับค่าเสียหายทางแพ่ง ค่าปรับ การยึดทรัพย์ และการอบรมแก่ผู้กระทำผิดอาญาโดยไม่กระทบเสรีภาพหน่วยงานการบังคับคดี ประกอบไปด้วย ๒ หน่วยงาน คือ สำนักงานการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานบังคับคดี เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และกระทำการต่างๆ ภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย

ปัจจุบันลาวประสบปัญหาว่าประชาชนมีความเข้าใจผิดต่อมาตรา ๘๕ แห่งรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ คู่กรณีทั้งปวงต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา โดยเมื่อคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งไม่พอใจในคำพิพากษาและไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษามักจะยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ต่อองค์กรอื่นๆ และมีปัญหาการเจ้าหน้าที่พักสำหรับลูกหนี้ในคดีขับไล่ ปัญหาลูกหนี้นี้ย้ายถ่ายโอนทรัพย์สิน ปัญหาการบังคับ ค่าปรับในคดีอาญาและยาเสพติด ปัญหาภายในองค์กรด้านทรัพยากรบุคคลและวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ และขาด คู่มือการดำเนินการ และปัญหาขาดการกำกับดูแลและกลไกความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ และได้เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การบังคับคดีกับประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่เจรจา เพื่อแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องดังกล่าว

๗.๖ มาเลเซีย

การบังคับคดีสามารถกระทำได้โดยการยึดและจำหน่ายทรัพย์สิน การอายัด หมายถึงลูกหนี้ คำสั่งห้าม จัดการทรัพย์สิน หมายถึง คำสั่งให้ยึดหลักทรัพย์ หมายถึงให้ส่งการครอบครอง หมายถึงบรรเทาความเสียหาย และ หมายถึงให้ส่งมอบทรัพย์สิน นอกจากนี้ ลูกหนี้อาจถูกบังคับทางอ้อมด้วยการถูกฟ้องให้ล้มละลายหากมีหนี้สิน เกินกว่า ๓๐,๐๐๐ ริงกิตมาเลเซีย การบังคับคดีจะกระทำต่อหน่วยงานของรัฐบาลไม่ได้ นอกจากนี้ การบังคับคดี จะกระทำภายหลังพ้น ๑๒ ปีไปแล้วไม่ได้ ทั้งนี้ ภายใต้เหตุผลอันควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาต ส่วนการขอให้ศาล ออกหมายบังคับคดีภายหลัง ๖ ปี นับแต่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อขอยกเว้นเป็นการ เฉพาะเท่านั้น ศาลจะสั่งยกเว้นหรือไม่ยกเว้นเป็นดุลพินิจของศาล

ศาลมาเลเซียสามารถบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศได้ตามกฎหมายว่าด้วยการ บังคับคดีตามหลักต่างตอบแทน ค.ศ. ๑๙๕๘ (The Reciprocal Enforcement of Judgements Act ๑๙๕๘ - REJA ๑๙๕๘) และกฎแห่งศาล ค.ศ. ๒๐๑๒ (the Rules of Court ๒๐๑๒) โดยกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ เฉพาะแก่กรณีคำพิพากษาของศาลสูงแห่งสหราชอาณาจักรและศาลสูงแห่งประเทศที่ระบุไว้ในตารางแรกแห่ง กฎหมายฉบับนี้เท่านั้น

นอกจากการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานของศาลแพ่งและศาลในระบบกฎหมาย อิสลามแล้ว มาเลเซียยังได้อยู่ระหว่างการพัฒนาการปฏิรูปกฎหมายโดยสำนักงานอัยการสูงสุดในเรื่องของการจัดให้มีการ ประมูลออนไลน์ (e-Bidding) สำหรับอสังหาริมทรัพย์ และการแก้ไขกฎหมายล้มละลายซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนา ของรัฐสภา

๗.๗ เมียนมาร์

เมียนมาร์มีระบบกฎหมายที่เป็นเอกลักษณ์อันเกิดจากการผสมผสานระหว่างระบบกฎหมายจารีต ประเพณีของตนเองและระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ในปัจจุบันเมียนมาร์พยายามพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง โดยเปิดประเทศสู่ตลาดโลกอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องผลักดันการตรากฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับ การเมืองการปกครองและระบบเศรษฐกิจในสมัยแรกของรัฐสภาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกใน ปัจจุบัน การบังคับคดีจะต้องดำเนินการไปตามเนื้อหาของคำพิพากษา เช่น สั่งให้ส่งมอบทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ใน หมายบังคับคดี อายัดและจำหน่าย หรือจำหน่ายโดยไม่มีการอายัดทรัพย์สินใดๆ จับกุมและกักขังในเรือนจำ แต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสมแก่กรณีเพื่อให้การบังคับคดีเกิดประสิทธิผล โดยมี บทคุ้มครองให้คู่ความสามารถร้องขอเพิกถอนหมายการบังคับคดี ขอร้องรับการบังคับคดีชั่วคราว และเจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาโดยได้รับอนุญาตจากศาล สามารถบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสอบและเปิดเผย รายละเอียดทรัพย์สินของตนได้

ตามกฎหมายของเมียนมาร์เกี่ยวกับการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการยื่นส่งคำพิพากษาของศาลต่างประเทศต่อศาลเมียนมาร์ ถึงแม้เมียนมาร์จะไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศและไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญาการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษา แต่เมียนมาร์ยอมรับพิจารณาคำพิพากษาหากจำเลยหรือทรัพย์สินในคดีตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาล โดยศาลเมียนมาร์จะมุ่งพิจารณาคำพิพากษาตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๗.๘ ฟิลิปปีนส์

การบังคับคดีของฟิลิปปีนส์สามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบังคับคดีในฐานะที่เป็นสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเมื่อระยะเวลาอุทธรณ์สิ้นสุดลงโดยไม่มีการอุทธรณ์ เป็นกรณีที่ศาลต้องออกหมายบังคับคดีหากคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีร้องขอโดยไม่จำเป็นต้องไต่สวน และการบังคับคดีที่เป็นดุลพินิจศาลศาลอาจออกหมายบังคับคดีก่อนที่คำพิพากษาจะมีผลบังคับ เรียกว่าการบังคับคดีระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์หรือบังคับคดีตามดุลพินิจ ซึ่งต้องมีเหตุผลอันสมควร เช่น ลูกหนี้ยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินจนไม่มีทรัพย์สินเหลือให้ทำการบังคับคดี

การบังคับคดีของประเทศฟิลิปปีนส์มีลักษณะพิเศษ คือ กำหนดให้มีสิทธิในการไถ่ถอนทรัพย์สินในกรณีการขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งระยะเวลาขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่จะใช้สิทธิไถ่ถอน โดยลูกหนี้ตามคำพิพากษามีระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียนหนังสือรับรองการขาย หากเป็นผู้รับช่วงต่อ ระยะเวลาขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นเป็นผู้ไถ่ถอนคนแรกหรือไม่ กรณีเป็นคนแรก จะมีเวลาไถ่ถอนหนึ่งปี แต่ถ้าเป็นผู้ไถ่ถอนลำดับถัดมา จะมีเวลา ๖๐ วันนับแต่การไถ่ถอนครั้งสุดท้าย หากไม่มีการไถ่ถอนทรัพย์สินภายในหนึ่งปีนับแต่จดทะเบียนหนังสือรับรองการขายผู้ซื้อทรัพย์สินย่อมมีสิทธิเข้าครอบครองและจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้

เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถบังคับคดีจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เต็มจำนวนหรือแม้บางส่วน กฎหมายยังให้หนทางเยียวยาเพื่อปกป้องสิทธิโดยศาลที่มีคำพิพากษาสามารถเรียกลูกหนี้มาสอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินและรายได้ รวมทั้งเรียกบุคคล บริษัทหรือนิติบุคคลอื่นใดซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีทรัพย์สินของลูกหนี้อยู่ในความครอบครองหรือเป็นหนี้ของลูกหนี้ เพื่อมาสอบสวนข้อเท็จจริงได้ นอกจากนั้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังอาจร้องขอต่อศาลขอให้แต่งตั้งผู้รักษารทรัพย์ของลูกหนี้ และห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินซึ่งไม่ต้องห้ามมิให้บังคับคดีได้

๗.๙ สิงคโปร์

เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิเสธหรือไม่สามารถชำระหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะมีอำนาจควบคุมดูแลและมีหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและตัดสินใจใช้วิธีการบังคับคดีอย่างใดอย่างหนึ่งกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา ศาลมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาใช้วิธีการทางกฎหมายหลายประการเพื่ออำนวยความสะดวกในการบังคับคดีแพ่งโดยมีระดับการควบคุมดูแลจากศาลที่แตกต่างกันไป โดยมีเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลฎีกา เจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลระดับรัฐ และบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี (เพื่อดำเนินการตามหมายยึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์เท่านั้น) เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี วิธีการบังคับคดีจะถูกกำหนดอยู่ในเนื้อหาของคำพิพากษา ซึ่งมีทั้งการประชุมหารือเกี่ยวกับการบังคับคดี การสอบสวนลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายแจ้งการยึดหุ้นและคำสั่งยึดหุ้น หมายยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน หมายให้เข้าครอบครอง หมายส่งมอบทรัพย์สิน การอายัดสิทธิเรียกร้องคำสั่งจับกุมกักขัง การบังคับคดีจะมีกำหนดระยะเวลาที่ ๑๒ ปีนับจากวันที่อ่านคำพิพากษา นอกจากนั้น ยังมีวิธีการเฉพาะสำหรับการบังคับคดีตามกฎหมายพิเศษ เช่น การบังคับค่าอุปการะเลี้ยงดูสามารถดำเนินการได้

โดยการรายงานข้อมูลไปยังบริษัทเครดิตบูโร คำสั่งให้วางหลักประกันสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูในอนาคต คำสั่งกำหนดค่าปรับหรือโทษจำคุก คำสั่งให้รับค่าปรึกษาทางการเงิน และคำสั่งให้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

คำพิพากษาศาลต่างประเทศสามารถบังคับได้ในสิงคโปร์ไม่ว่าจะเป็นการบังคับตามกฎหมายระบบคอมมอนลอว์หรือรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับตามคำพิพากษาต่างตอบแทนระหว่างประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ (Reciprocal Enforcement of Commonwealth Judgments Act (Cap. ๒๖๔) - RECJA) และรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศโดยหลักต่างตอบแทน (Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act (Cap. ๒๖๕) - REFJA). ในทางกลับกัน คำพิพากษาของศาลสิงคโปร์สามารถบังคับได้ในต่างประเทศผ่านระบบกฎหมายคอมมอนลอว์หรือกฎหมายว่าด้วยการบังคับตาม คำพิพากษาโดยหลักต่างตอบแทนหรือระหว่างประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ยังได้ลงนามในอนุสัญญาแห่งกรุงเฮกว่าด้วยความตกลงเลือกศาล (๒๐๐๕ Hague Convention on Choice of Court Agreements) ที่จะ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ นี้ด้วย

พัฒนาการล่าสุดของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ การจัดตั้งศาลการค้าระหว่างประเทศสิงคโปร์ (Singapore International Commercial Court - SICC) เพื่อรองรับข้อพิพาทจากการค้าระหว่างประเทศและคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการโดยข้อพิพาทหรือคำชี้ขาดที่จะมาสู่ศาลนั้นไม่ต้องมีจุดเกาะเกี่ยวใดกับประเทศสิงคโปร์เลย เพียงแต่คู่สัญญาตกลงให้ใช้ศาลการค้าระหว่างประเทศสิงคโปร์เป็นศาลที่ทำการระงับข้อพิพาท (ข้อตกลง เลือกศาล) เท่านั้น ถือเป็นก้าวสำคัญของสิงคโปร์ที่จะให้บริการทางกฎหมายและเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักลงทุนระหว่างประเทศ ประเทศสิงคโปร์ยังให้ความสำคัญในการพัฒนาวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับ ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยด้วยเช่นกันโดยมีองค์คณะตัดสินคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย (Small Claims Tribunals) และองค์คณะระงับข้อพิพาทชุมชน (Community Dispute Resolution Tribunals) และยังมี แนวความคิดกำหนดให้การกระทำละเมิดทางแพ่งบางประการมีความผิดทางอาญาเพื่อป้องปรามและหยุดการ ละเมิดนั้น เช่น ในกรณีของการล่วงละเมิดทางเพศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ สิงคโปร์มีความเห็นว่า อาจจะสามารถถ่ายโอนภารกิจการบังคับคดีให้เอกชนได้ เพราะเป็นสิ่งที่กระทำกันในทวีปยุโรปเพื่อลดต้นทุน ในการบังคับคดีลง หรืออาจพิจารณาเพิ่มอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการเข้าไปในสถานที่ของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาและเข้าถึงข้อมูลบัญชีธนาคาร ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการควบคุมการใช้อำนาจและการคุ้มครอง ความลับของลูกค้านิติบุคคลด้วย ท้ายที่สุดนี้ สิงคโปร์กำลังอยู่ระหว่างพิจารณาใช้วิธีการบังคับอื่นๆ นอกกระบวนการศาล เช่น การยึดใบขับขี่ หรือกรณีถูกตัดน้ำ ตัดไฟ ตัดสัญญาณอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นบท บังคับที่มีประสิทธิภาพและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

๗.๑๐ ไทย

ประเทศไทยได้นำเสนอการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับคดี ได้แก่ การแก้ไขประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ จัตวา เรื่อง การขายทอดตลาดห้องชุด การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ ลักษณะ ๒ ว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ร่างกฎกระทรวงว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด และร่างคำสั่งภายในว่าด้วยเอกสารและเงินทรอง ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี และนำเสนอการใช้นโยบายต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกให้แก่การปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการ ณ จุดเดียว (One-Stop-Service Office) การจัดมหกรรม ขายทอดตลาด การขายทอดตลาดในวันหยุด การไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดี การพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ได้แก่ การจัดทำแอปพลิเคชัน LED Property สำหรับสมาร์ตโฟน ระบบยื่นคำร้องออนไลน์ (e-Filing) และระบบขายทอดตลาดออนไลน์ (e-Public Auction) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

๗.๑๑ เวียดนาม

หน่วยงานในระบบการบังคับคดีแพ่งประกอบด้วยสำนักงานบริหารการบังคับคดีแพ่งสังกัดกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงกลาโหมทำหน้าที่กำกับดูแลสำนักงานบังคับคดีแพ่ง และสำนักงานบังคับคดีแพ่งทำการบังคับคดีโดยแบ่งอำนาจบังคับบัญชาตามระดับอำเภอและจังหวัด ส่วนพื้นที่ทางทหารจะมีสำนักงานบังคับคดีในเขตทหารดำเนินการบังคับคดีแยกต่างหากอีกส่วนหนึ่ง

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษสามารถดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ภายใน ๕ ปี ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่รับคำสั่งบังคับคดี มิฉะนั้น จะต้องถูกบังคับให้ชำระหนี้ตามคำพิพากษา มาตรการบังคับคดีมีหลายประเภท ได้แก่ การหักเงินจากบัญชีและยึดเงินและเอกสารสำคัญใดๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา การหักเงินได้ การยึดและเข้าจัดการทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน การบังคับโอนทรัพย์สิน ทรัพย์สินสิทธิ และเอกสารต่างๆ และการบังคับให้ลูกหนี้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ การขายทอดตลาดจะมีไว้สำหรับสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ามากกว่า ๑๐ ล้านดองขึ้นไป และอสังหาริมทรัพย์ โดยจะดำเนินการขายทอดตลาดโดยบริษัทจัดการประมูล เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถดำเนินการขายทอดตลาดได้เองหากในพื้นที่ไม่มีบริษัทจัดการประมูลหรือบริษัทจัดการประมูลไม่เข้าทำสัญญาบริการจัดการประมูล หรือเป็นกรณีสังหาริมทรัพย์มีมูลค่า ๒ ล้านดองแต่ไม่เกิน ๑๐ ล้านดอง ทรัพย์สินที่นอกเหนือจากนั้นจะทำการขายโดยวิธีการอื่น ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะนำเงินได้จากการขายทอดตลาดไปชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นจะต้องนำไปหักค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีและค่าเช่าบ้านของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเวลาหนึ่งปีในอัตราเฉลี่ยของท้องถิ่นเสียก่อน

เวียดนามพัฒนาคุณภาพของการบังคับคดีแพ่ง โดยการเพิ่มเติมและแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบังคับคดีแพ่ง และมีโครงการนำร่องในการบังคับใช้กฎระเบียบว่าด้วยเจ้าพนักงานบังคับคดีวิชาชีพ (เอกชน) เริ่มที่นครโฮจิมินห์ก่อน ปัจจุบัน มีการแก้ไขกฎหมายให้เจ้าพนักงานบังคับคดีวิชาชีพสามารถดำเนินการในพื้นที่อื่นในระดับส่วนกลางอีก ๑๒ จังหวัด เวียดนามยังได้เสนอให้ประเทศไทยให้ความอนุเคราะห์ในการต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากเวียดนามเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ และจะได้จัดการประชุมในเวียดนามโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อุปสรรคข้อขัดข้องและการแก้ไขปัญหา รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับคดีแพ่ง เพื่อพัฒนาความร่วมมือทางกฎหมายให้มีประสิทธิผล ตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านกฎหมายและการศาลระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๑ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านกิจการยุติธรรมและกฎหมายฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘ และแผนปฏิบัติการว่าด้วยความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ไทย-เวียดนาม ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

๘. การนำเสนอถึงบทบาทและภารกิจของสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ (International Union of Judicial Officers – UIHJ) รวมถึงประมวลข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับคดีโลก (Global Code of Enforcement) ซึ่งเป็นการกำหนดหลักการที่เป็นสากลเกี่ยวกับการบังคับคดี

โดย มาตามฟรอนซ์ อองดริเออ ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ

ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศได้แนะนำสภาวิจัยแห่งสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ (Scientific Council) ทั้งที่มา โครงสร้างองค์กร ภารกิจ และผลงานที่สำคัญคือประมวลข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับคดีโลก โดยที่สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศกำลังประสบกับวัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละประเทศซึ่งประกอบด้วยนักกฎหมายจากบ่อเกิดของกฎหมายหลายรูปแบบ ซึ่งแสดงถึงความรุ่มรวยทางวิชาการ จึงจะต้องมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกฎหมายและทำให้กฎหมายเหล่านี้มี

ความสอดคล้องกัน ภารกิจของสมาชิกรัฐวิชัยเป็นการแนะนำแนวทางการวิจัย วิเคราะห์การพัฒนาของกฎหมาย ที่เกี่ยวกับยุคโลกาภิวัตน์ ทำงานร่วมกับสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศโดยเฉพาะการประชุมและเผยแพร่ผลงานในโอกาสต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นโดยสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ สมาชิกรัฐวิชัยประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้พิพากษา ทนายความ และผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์ด้านการบังคับคดี องค์ประกอบของสมาชิกรัฐวิชัยถูกออกแบบเพื่อให้สะท้อนถึงตัวแทนจากภูมิศาสตร์ต่างๆของสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ สมาชิกรัฐวิชัยอยู่ภายใต้ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศหรือรองประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ และมีเลขานุการ คือนาย Thierry Guinot เจ้าพนักงานบังคับคดีประเทศฝรั่งเศส

เป้าหมายหลักของประมวลข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับคดีระดับโลก คือ การพัฒนาระบบธรรมาภิบาลผ่านการบังคับคดีโดยใช้หลักการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน การทำให้กฎหมายมีความชัดเจนแน่นอน ความโปร่งใสหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย และความเป็นปึกแผ่นของวิชาชีพเจ้าพนักงานบังคับคดี ประมวลข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับคดีระดับโลกประกอบด้วยเนื้อหา ๕ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ หลักทั่วไป ส่วนที่ ๒ เจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานบังคับคดีวิชาชีพ ส่วนที่ ๓ องค์การทางศาล ส่วนที่ ๔ ข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับมาตรการบังคับคดี และส่วนที่ ๕ ข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราว ระเบียบวิชัยของประมวลฯ คือ การสำรวจวรรณกรรม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลกฎหมายและหลักกฎหมายของประเทศต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ประกอบกับหลักการท้องถิ่นและหลักการสากล

สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศเสนอแนะให้การพัฒนาให้การบังคับคดีมีความโปร่งใสนั้น จะต้องเพิ่มศักยภาพของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพิ่มบทลงโทษและมีกลไกควบคุมความประพฤติของเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย และยังเสนอให้ประเทศที่เข้าร่วมประชุมศึกษาประมวลฯ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายด้านการบังคับคดีต่อไป

๙. การหารือเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือระดับภูมิภาคที่น่าจะเป็นไปได้

๙.๑ ที่ประชุมในวันอังคารที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เห็นพ้องกันว่า การประชุมระหว่างประเทศที่จัดขึ้นโดยกรมบังคับคดีในครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นโอกาสที่ดีในการเริ่มต้นความร่วมมือระดับภูมิภาคของหน่วยงานด้านการบังคับคดีแห่ง ในเบื้องต้น เห็นควรให้คณะเตรียมการประชุมในครั้งนี้เก็บรวบรวมและเผยแพร่รายละเอียดติดต่อของผู้ประสานงานของแต่ละประเทศ เพื่อให้การติดต่อระหว่างกันภายในภาคหน้าเป็นไปอย่างราบรื่น

คณะเตรียมการประชุมในครั้งนี้จะได้จัดทำรายงานสรุปผลการประชุมเสนอต่อประเทศและองค์กรที่เข้าร่วมประชุม เมื่อไม่มีข้อแก้ไขจากสมาชิกที่เข้าประชุมในวันอังคารที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แล้ว จะได้รายงานสรุปผลการประชุมต่อสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) เพื่อพิจารณาส่งต่อให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย และจะได้จัดทำเว็บไซต์กลางเพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลและการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านการบังคับคดีแห่งต่อไป

๙.๒ จากการประชุมหารือระหว่างคณะผู้แทนจากสำนักงานบริหารการบังคับคดีแห่งประเทศไทย เวียดนามกับอธิบดีกรมบังคับคดีเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เพื่อความร่วมมือด้านกิจการยุติธรรมและกฎหมายตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านกฎหมายและการศาลระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๑ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านกิจการยุติธรรมและกฎหมายฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘ และแผนปฏิบัติการว่าด้วยความสัมพันธ์ทางยุทธศาสตร์ไทย-เวียดนาม ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ คณะผู้แทนจากประเทศเวียดนามได้ขอ

ความร่วมมือจากกรมบังคับคดีในเบื้องต้น ๒ ประการ ได้แก่ การต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากประเทศเวียดนามที่จะเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ และการเข้าร่วมการประชุมด้านการบังคับคดีที่จะจัดขึ้น ณ ประเทศเวียดนาม โดยประเทศไทยจะได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแห่งประเทศไทยมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อุปสรรคข้อขัดข้องและการแก้ไขปัญหา รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับคดีแพ่ง ซึ่งทางกรมบังคับคดีได้ตอบรับข้อเสนอของประเทศไทยและมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือระหว่างกันต่อไป

๑๐. การกล่าวปิดการประชุมโดยนางสาวรีนวดี สุวรรณมงคล อธิบดีกรมบังคับคดี

นางสาวรีนวดี สุวรรณมงคล อธิบดีกรมบังคับคดี ได้เน้นถึงความสำคัญของการประชุมในครั้งนี้ ซึ่งมีผู้แทนหน่วยงานด้านการบังคับคดีของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ และประเทศจีน มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายกฎระเบียบและการดำเนินการบังคับคดี อันจะนำไปสู่การประสานงานและความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น และหวังว่าการประชุมจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่แน่นแฟ้นระหว่างกันต่อไป

๑๑. การดูงานและการนำเสนอของประเทศไทยเกี่ยวกับการบังคับคดีของกรมบังคับคดี

กรมบังคับคดีได้นำคณะผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศจีน ธนาคารโลก และ UIHJ เข้าเยี่ยมชมดูงาน ณ ห้องชายทอดตลาดทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และศูนย์ One-Stop-Service ของสำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร ๔ พร้อมได้บรรยายสรุปเกี่ยวกับโครงสร้าง ภารกิจ และหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมบังคับคดีและเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยเฉพาะมาตรการด้านการบังคับคดีแพ่งของไทยที่สำคัญ กระบวนการขายทอดตลาด และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบังคับคดีแพ่ง ได้แก่ การถ่ายทอดสด การขายทอดตลาดทางอินเทอร์เน็ต (e-Broadcast) และการค้นหาทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดผ่านระบบ Mobile Application “LED Property” ซึ่งคณะผู้แทนได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับมาตรฐานและความก้าวหน้าด้านการบังคับคดีของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

๑๒. ข้อเสนอแนะของส่วนราชการ

๑๒.๑ ควรมีการกำหนดให้งานด้านการบังคับคดีแพ่งอยู่ในกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑๒.๒ กรมบังคับคดีควรดำเนินงานในการร่วมพัฒนาระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กับหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมที่ดิน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมธนารักษ์ กรมสรรพากร กรมการปกครอง กรมการขนส่งทางบก เป็นต้น ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างราบรื่น และนำไปใช้ประโยชน์ในการบังคับคดีได้อย่างเต็มที่ อันเป็นการสอดคล้องกับแผนแม่บท Digital Government ของรัฐบาล ในการบูรณาการฐานข้อมูลกลางภาครัฐเพื่อโปรดพิจารณา

ในการบูรณาการฐานข้อมูลภาครัฐที่ผ่านมา กรมบังคับคดีและกรมที่ดินได้ร่วมกันลงนามในบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการขอใช้ประโยชน์ข้อมูลเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์ให้กรมบังคับคดีเชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ประโยชน์ข้อมูลเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมที่ดินเพื่อการปฏิบัติภารกิจของกรมบังคับคดี แต่ปรากฏว่า ฐานข้อมูลที่ดินนั้นมีการได้ และไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกจังหวัด ทำให้การดำเนินงานยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้เต็มตามความประสงค์

นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรมยังมีความเห็นว่า ความร่วมมือในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างศาลและกรมบังคับคดี จะมีส่วนช่วยยกระดับการบังคับคดีให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น รวมถึงลดความเสี่ยงกรณีเอกสารรับ-ส่งระหว่างหน่วยงานสูญหาย เนื่องจากสามารถตรวจสอบจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อีกทางหนึ่งได้ โดยเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ เช่น ข้อมูลคู่ความ คำฟ้อง คำพิพากษา คำสั่งศาล บัญชีค่าฤชาธรรมเนียมศาล ซึ่งล้วนมีผลต่อการดำเนินกระบวนการของกรมบังคับคดี ในชั้นบังคับคดีและการจัดทำบัญชีแสดงรายการรับ-จ่ายเงินแก่ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวจะเป็นผลดีต่อการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจของประเทศไทย ในแง่การบังคับตามข้อตกลง ซึ่งนักลงทุนจะนำไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุนด้วย

๑๒.๓ เพื่อโปรตอมนวัตกรรมหลักการในการพัฒนาระบบการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีโดยเพิ่มทางเลือกวิธีการขายทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Offering) ควบคู่ไปกับการขายทอดตลาดปกติ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินมากยิ่งขึ้นช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดเวลาเดินทาง รวมทั้งพัฒนาไปสู่การขายทอดตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) อย่างเต็มรูปแบบในอนาคต

ตัวอย่างประเทศที่นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั้งในกระบวนการของศาลและกระบวนการบังคับคดี เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น ทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีลดลง ลดปริมาณการใช้ทรัพยากร ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และมีความสะดวกรวดเร็วเนื่องจากสามารถ ดำเนินการได้ ณ ที่ทำการของตน โดยไม่จำกัดตามเวลาราชการ ความสำเร็จของประเทศดังกล่าว ส่งผลต่อการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจที่จัดทำโดยธนาคารโลกให้อยู่ในลำดับที่ดีขึ้น เช่น สิงคโปร์ ได้รับการจัดเป็นอันดับ ๑ ในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจในการลงทุน ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งประเทศไทยสามารถศึกษาเรียนรู้และนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนา งานได้

กรมบังคับคดีจึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดังนี้

๑๒.๓.๑ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พิจารณาถึงความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และพิจารณาความเป็นไปได้ในการสนับสนุนการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ และการบังคับคดีอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะสอดคล้องกับการเดินทางนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความทันสมัย รวมถึงพิจารณาให้การสนับสนุนด้านผู้เชี่ยวชาญ การวางแผนดำเนินการ และการบริหารจัดการระบบ

๑๒.๓.๒ พิจารณาให้มีความสำคัญทางด้านงบประมาณแก่การดำเนินงานตามข้อเสนอ ๑๒.๓.๑ โดยการดำเนินงานดังกล่าวจะมีผลต่อการจัดลำดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ และสอดคล้องกับนโยบาย Digital Economy ของรัฐบาล

๑๒.๔ เพื่อโปรดพิจารณาสนับสนุนให้มีการจัดประชุมและเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศด้านการบังคับคดีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการศึกษาดูงานที่จำเป็น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของประเทศต่างๆ และนำมาวางแผนประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานด้านการบังคับคดีของประเทศไทย เนื่องจากกลไกการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

๑๒.๕ เพื่อโปรดรับทราบและสนับสนุนความร่วมมือกับประเทศเวียดนามในโอกาสที่คณะผู้แทนจากสำนักงานบริหารการบังคับคดีแห่งประเทศเวียดนามได้ขอความร่วมมือจากประเทศไทยในการต้อนรับ

คณะศึกษาดูงานที่จะเดินทางมายังประเทศไทยในปี ๒๕๕๙ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ และการเข้าร่วมการประชุมด้านการบังคับคดีที่จะจัดขึ้น ณ ประเทศเวียดนาม โดยประเทศเวียดนามจะได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแห่งประเทศไทยมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อุปสรรคข้อขัดข้องและการแก้ไขปัญหา รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจในการบังคับคดีแพ่ง สืบเนื่องจากกรณีตามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านกฎหมายและการศาลระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๑ บันทึกความเข้าใจและแผนปฏิบัติการความเป็นหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

การประชุมระหว่างประเทศเรื่องการบังคับคดีแพ่งในบริบทของการผนวกรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เป็นพลวัตมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการบังคับคดี ความรู้ และประสบการณ์ และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของเจ้าพนักงานบังคับคดี อันจะช่วยส่งเสริมการพัฒนา กฎหมาย กฎระเบียบ และกระบวนการบังคับคดีของแต่ละประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยที่อาเซียนกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการและการทำธุรกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคมากขึ้น ดังนั้น กรมบังคับคดีในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจด้านการบังคับคดีซึ่งเป็นการอำนวยความยุติธรรมทางแพ่ง จำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในภูมิภาค และความเข้มแข็งของเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นางสาวรังสิมา รัตนะ นิตกรชำนาญการ กลุ่มงานวิชาการ ผู้รายงาน
นางสาวชลธร มีวงศ์อุโฆษ นิตกรชำนาญการ กลุ่มงานวิชาการ ผู้รายงาน
นางทัศนีย์ เปาอินทร์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สิน ผู้รายงาน